

Values in Action på norsk: En empirisk undersøkelse av faktorstruktur.

Kristin Cecilia Johanne Dunstrøm
Levert som hovedoppgave ved
Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo,
våren 2008

Forfatter: Kristin Cecilia Johanne Dunstrøm

Tittel: "Values in Action på norsk. En empirisk indikasjon av faktorstruktur."

Veileder: Gunvor Marie Dyrdal

Sammendrag

Peterson og Seligman (2004) utviklet en klassifisering av menneskets karakterstyrker og dyder, Values in Action (VIA), classification of strenghts. Klassifikasjonen inneholder 24 karakterstyrker og 6 dyder som er konseptuelt linket sammen i et hierarkisk system. Med bakgrunn i denne teoretiske klassifikasjonen har de utarbeidet et spørreskjema, Values in Action Inventory Scale (VIA-IS), som er ment å tappe karakterstyrkene og da også indirekte de overordnede dydene. Dette spørreskjemaet er blitt oversatt til norsk av Bente Wold ved Universitetet i Bergen. Målet for dette studiet er å se på faktorstrukturen når karakterstyrkene blir målt i et norsk utvalg. Finner man den samme faktorstrukturen som i Peterson og Seligmans a priori klassifisering? Data ble samlet inn ved de ulike fakultetene ved Universitetet i Oslo høsten 2007, som en del av kurset PSYC4100. 213 besvarelser dannet grunnlaget for en eksplorerende faktoranalyse. Det resulterte i en faktorinndeling som skilte seg markant fra VIA klassifikasjonen. Studien har begrensninger i forhold til antall deltagere og deltagernes sosioøkonomiske spredning. Det konkluderes med at mer empiri er nødvendig både for å kunne validere den norske oversettelsen av VIA-IS og i forhold til å si noe om den økologiske validiteten til VIA klassifikasjonens struktur.

Forord

Først vil jeg få takke Gunvor Marie Dyrdal ved Universitet i Oslo for at hun introduserte meg for Positiv psykologi. Å få lære om Positiv psykologi har gitt meg et rikere forhold til faget mitt. Denne studien ble startet som en del av kurset PSYC4410 på 7. semester. Jeg vil gjerne takke resten av gruppen som jeg jobbet sammen med: Hanne Kristine Jarud, Anja Langnes, Christine Fjeldvang, Tonje Pedersen, Sing In Ng, Linda Vaagan, Ida Kvalheim Nerås, Kjersti Togstad, Marianne Møretrø Flak og Espen Kittelsen. Vi hadde gode diskusjoner, godt samarbeid og de har vært veldig hjelpsomme i etterkant av kurset da arbeidet med å skrive oppgaven begynte. Gunvor Marie Dyrdal ledet gruppen og hadde et smittende engasjement for feltet som gjorde at jeg ikke klarte å gi slipp på arbeidet etter endt kurs. Jeg er takknemlig for at hun ville være min veileder videre med denne oppgaven. Hun har vært svært sjenerøs ved å låne bort private bøker, egen hovedoppgave og med oppmuntring og gode råd. Jeg vil også få rette en takk Gunvor for at hun har kontaktet Bente Wold angående oversettelsen av VIA spørreskjemaet og Bente Wold for at jeg får bruke det i min hovedoppgave. Jeg vil gjerne få takke Håkon Engen og Elin Western i kullet mitt for med stort smil svare på flere metodespørsmål. Det hjalp når jeg stod fast. Sist men ikke minst vil jeg få takke Oddvar Nielsen for emosjonell støtte, servering av varm middagsmat og smoothies når det stod på som verst. Dette har vært en spennende og lærerik prosess som har gitt mersmak.

Kristin Cecilia Johanne Dunstrøm

Oslo, 20.04.2008

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	1
Studiet av de positive sidene ved mennesket.....	2
Hva er Positiv psykologi?.....	3
Utviklingen av et felles språk om positive trekk.....	4
Karakterstyrker og dyder.....	6
Values in Action, classification of strengths.....	6
Hvordan måle individuelle forskjeller av karakterstyrker og dyder?.....	8
Values in Action Inventory Scale.....	9
Rangering av karakterstyrker.....	10
Struktur, fra teori til empiri.....	11
VIA-IS på norsk.....	12
Metode.....	13
Prosedyre.....	13
Utvalg.....	13
Materiale.....	14
Statistiske analyser.....	15
Resultat.....	15
Missing values.....	15
Faktoranalyse.....	19
Diskusjon.....	19
Faktorstruktur.....	19
”Evnen til å gi og motta kjærlighet” og ”Kreativitet, oppfinnsomhet originalitet”.....	20
Kulturell variasjon.....	21
Styrker og begrensninger.....	23
Konklusjon.....	24
Referanser.....	25

Innledning

Et par måneder etter at Martin E. P. Seligman ble valgt som president for the American Psychological Association, var Seligman og hans fem år gamle datter, Nikki, i hagen for å luke vekk ugress. Han har beskrevet at han var opptatt av å bli ferdig med hagearbeidet. Nikki derimot, kastet ugresset opp i luften, mens hun sang og danset. Seligman kjeftet derfor på sin datter, som da forlot hagen trist og lei seg. Noen minutter senere kommer hun tilbake å sier;

- Pappa, jeg må snakke med deg.

- Ja, Nikki?

- Pappa, husker du før jeg fylte fem år? Når jeg var mellom tre og fem år så var jeg grinete, jeg søyt omtrent hver eneste dag. Når jeg ble fem år bestemte jeg meg for å ikke syte mer. Det var det vanskeligste jeg noen gang har gjort! Hvis jeg klarer å slutte å være grinete, så syns jeg du kan slutte å være en grinebiter (Seligman og Csikszentmihalyi, 2000, s.6).

Seligman beskriver episoden som en åpenbaring. Han lærte noe om sin datter, noe om seg selv, noe om det å oppdra barn og også noe om sin profesjon. Han forstod at det å oppdra Nikki ikke handler om å korrigere syting og grinete oppførsel, det klarer Nikki selv, oppdragelsen ligger i å hjelpe Nikki å se styrkene som finnes i henne. Anerkjenne og styrke hennes sterke sider. Hjelp henne til føre et liv i tråd med de styrkene hun har, slik at hun står sterkere i møte med stormene som vil komme i livet. Å oppdra barn handler om mer enn å korrigere det som er galt med det de gjør, det handler om å identifisere og hjelpe dem til å styrke sine sterkeste kvaliteter. I tillegg til å ha implikasjoner for Seligmans privatliv førte denne åpenbaringen til at Seligman valgte å bruke sitt presidentskap til å initiere et fokus rettet mot det positiv i mennesket.

Seligman dro parallellen mellom sin egen måte å være i verden, som en grinebiter, med den utviklingen psykologien hadde hatt i tiden etter andre verdenskrig. Før andre verdenskrig hadde psykologien tre distinkte mål; helbrede psykisk uhelse, gjøre menneskenes liv mer produktive og meningsfylte, samt å identifisere og bygge opp under store talent. I kjølevannet av andre verdenskrig ble psykologiens fokus nesten eksklusivt rettet mot patologi. Innenfor rammene av sykdomsmodellen over menneskets fungering ble oppmerksomheten rettet mot helbredelse og reparasjon av skade. I 1946 ble "Veterans Administration" stiftet, noe som medførte at psykologer kunne tjene godt til livets opphold ved å behandle psykisk uhelse. I 1947 ble "The National Institute of Mental Health" stiftet, og i følge Seligman så

akademikerne da at deres egen karriere ble fremmet ved å konsentrere sin forskning rundt patologi. Dette har båret frukter. Kunnskapen om og behandlingen av psykisk uhelse har økt enormt. Det er bra, men det har ifølge Seligman gått på bekostning av fagets to tidligere definerte fokusområder. Gable og Haidt (2005) illustrerer dette ved å beskrive psykologien etter andre verdenskrig som å være fokusert på å bringe mennesker fra minus til null, men ikke opp fra null til pluss.

Studiet av de positive sidene ved mennesket

Seligman ønsket med positiv psykologi å rette fokus mot at psykologi er mer enn studiet av patologi, svakhet og skade. Behandling er ikke bare å fikse det som er skadet. Psykologi er ikke kun en retning innen medisinen som handler om sykdom og helse, det er større, det er mer. Psykologi handler også om arbeid, læring, innsikt, emosjonell inntelligens, kjærlighet, vekst og lek. Innen Positiv psykologi ønsker man å studere det som er opplevd som godt og implementere denne delen av det å være mennesket til et objekt for vitenskapelige metoder. Kun ved å inkludere den lyse siden ved den menneskelige tilværelsen kan man forstå kompleksiteten det er å være menneske.

Interessen for de positive sidene ved menneskets måte å være i verden på er ikke nytt innen psykologien. Den kan trekkes helt tilbake til det William James beskriver av det han kaller "healthy mindedness" (James, 1902). Andre eksempler er Jungs arbeid knyttet til meningen med og i livet (Jung, 1933), Terman's studier av talent (Terman, 1939) og lykke i ekteskapet (Terman, Buttenwieser, Ferguson, Johnson & Wilson, 1938). Interessen var heller ikke fullstendig fraværende i årene etter andre verdenskrig, for eksempel kan det vises til Allports interesse for positive menneskelige karakteristikk (Allport, 1958), Maslows promotering av studiet av friske mennesker (Maslow, 1954), Myers og Diener's studier av glede og tilfredshet (Myers og Diener, 1995). Csikszentmihailys studier på motivasjon (Csikszentmihaili, 1978) og Flow (Csikszentmihaili, 1990).

På 60 tallet bidro humanistisk psykologi med et nytt perspektiv som hadde stor kulturell effekt, men retningen tiltrakk seg ikke noe kumulativt empirisk grunnlag. I noen av avgreninger av humanistisk psykologi legges hovedfokuset på selvet i en slik grad at det motiverer til selvsentretthet som går på bekostning av omsorgen for kollektivet (Seligman og Csikszentmihaili, 2000, s. 7). Denne beskrivelsen av humanistisk psykologi har ikke blitt

stående uimotsagt. Bohart og Greening (2001) har påpekt at i selvaktualiseringsbegrepet til både Maslow og Rogers inkluderes ansvaret ovenfor andre. I følge Wispe (1987) var Rogers en av hovedårsakene til den moderne interessen for empati.

Seligman startet ikke studiet av positive sider ved mennesket, men han ønsket å samle trådene, sette fokus på og markere det han kalte Positiv psykologi på kartet og gjøre det synlig. Det er nå ti år siden han ble valgt til president for the American Psychological Association og mye har skjedd innen Positiv psykologi siden da. For eksempel kan man nå ta mastergrader (Master of applied positive psychology) ved flere universiteter både i USA og i Europa, for eksempel University of Pennsylvania og ved University of East London. Forskning knyttet til positive sider ved mennesket har økt drastisk i omfang noe som opprettelsen av tidsskriftene Journal of Positive Psychology og Journal of happiness studies tyder på. I Philadelphia vil den første verdenskongressen for Positiv Psykologi arrangeres i Juli 2009. Kongressen arrangeres av International Positive Psychology Association, ved president Ed Diener, som har blitt omtalt som "the Jedi Master of happiness research" (Myers, 2008).

Hva er Positiv Psykologi?

Positiv Psykologi består av tre relaterte pilarer; studiet av positive subjektive opplevelser, studiet av positive trekk og studiet av positive institusjoner som legger til rette for positive opplevelser og positive trekk (Seligman og Csikzentmihalyi, 2000). Positive subjektive opplevelser handler om erfaringer som for eksempel tilfredshet i fortiden, håp og optimisme for fremtiden og opplevelser av flow og lykke i nået. Positive trekk, som for eksempel optimisme, tilgivelse, evnen til å gi og motta kjærlighet, mot, tålmodighet og visdom, fremmer de positive subjektive opplevelsene. De positive institusjonene er de som fremmer samfunnsborgeren evne til positiv deltagelse i samfunnet, som for eksempel skoler, arbeidsplasser og menigheter som fremmer ansvarlighet, omsorg, altruisme, moderasjon, toleranse, arbeidsmoral og etikk. Positiv psykologi handler om studiet av det positive som allerede finnes, og studiet av hvordan man kan fremme det som bidrar til "det gode liv".

Til tross for mye oppmerksomhet og vekst på kun få år har utviklingen av feltet ikke pågått uten kritiske røster. Kelley (2001) har uttrykt bekymring for den tilsynelatende mangelen på psykologiske prinsipper som sier noe om kausalitet til å guide denne utviklingen. Han argumenterer for at uten fundamentale kausale prinsipper knyttet til subjektive

opplevelser, både positive og negative, vil enhver forklaring av ”det gode liv” være like bra som en annen. Uten noen felles aksepterte standard vil feltet til slutt splittes opp til en ustanselig økende antall av separate og konkurrerende teorier, praksiser og områder for spesialisering som hver for seg har sin egen agenda basert på egne sett med variabler. Før de kausale forholdene, som Kelley etterlyser, kan undersøkes må en felles akseptert standard som viser seg å være generaliserbar utover det kulturspesifikke først se dagens lys (Park., Peterson og Seligman, 2004).

Sammen med Christopher Peterson har Seligman arbeidet med den pilaren innen positivpsykologi som fokuserer på individuelle positive trekk. Og har ønsket å utvikle en klassifikasjon av menneskers positive trekk, et språk for og et mål på menneskets karakter. Dette er viktig om man anerkjenner at et av psykologiens legitime fokus er studiet av optimal fungering og ”det gode liv”, for da trenger man en vurderingsstrategi. Et felles vokabular. Et språk som kan fungere som en felles plattform hvor man kan snakke om og forske på positive trekk ved mennesket. Diagnostic and Statistical manual of disorders (DSM) og International Classification of Diseases (ICD) har formet psykiatri, klinisk psykologi og sosialt arbeid ved å gi en felles måte å snakke om det negative på. Peterson og Seligman (2004) tenger seg at en konsensus om et vokabular om det positive kan bidra til å forme positiv psykologi på en tilsvarende måte.

Utviklingen av et felles språk om positive trekk

Peterson og Seligman (2004) tenker seg menneskets karakter som en parallell til hvordan trekkteoretikerne innen personlighetspsykologien tenker seg personlighet. Karakter er menneskers positive trekk som er generelle over situasjoner og stabile over tid. Likevel er trekkene formet av individets kontekst og er derfor mulig å endre. Peterson og Seligman antar i tråd med en slik parallell at menneskets karakter består av flere positive trekk, og hvor hvert trekk består av flere positive fasetter. De ønsket derfor å spesifisere de separate trekkene og fasettene.

Det første de gjorde i denne prosessen var å samle en rekke fagpersoner (Donald Clifton, Mihalyi Csikszentmihalyi, Ed Diener, Kathleen Hall Jamieson, Robert Nozick, Daniel Robinson, Martin seligman, Christopher Peterson og George Valliant) for en felles brainstorming og diskusjon over hva som kunne sies å være menneskelige positive trekk. Det resulterte i en tentativ liste over positive beskrivelser. Listen ble lagt frem på flere ulike

Positiv Psykologi konferanser og ble justert etter diskusjoner med konferansedeltagerne. Mellom konferansene arbeidet Peterson og Seligman frem et rammeverk som definerte og konseptualiserte disse fasettene. I tillegg til denne initierende prosessen utførte Peterson en gjennomgang av relevant litteratur som adresserte god karakter. En slik gjennomgang inkluderte arbeid fra blandt annet psykiatri, utviklingspsykologi, filosofi, religion, resiliensforskning og evolusjonspsykologi (for en grundig gjennomgang av litteraturgjennomgangen se Peterson og Seligman, 2004). En rekke kataloger og lister over hva en et godt menneske er og gjør ble også samlet inn og gjennomgått. Eksempler på kilder for slike lister er: speidernes, Charlemagne sin kode for riddere i det hellige romerske imperiet, sangtekster, tarotkort, moderne og historisk skjønnlitteratur, kontaktannonser, populære sangtekster og Pokemon karakterer.

Kriterier	
1.	En karakterstyrke bidrar til ulike måter å være på som konstituerer det gode liv, for en selv og for andre. Til tross for at karakterstyrker og dyder bestemmer hvordan man mestrer møte med negative hendelser, menes det her hvordan karakterstyrken bidrar til hvordan man er som individ, mer enn hva man gjør.
2.	Til tross for at karakterstyrker kan og vil produsere ønskværdige utfall, er alle karakterstyrker moralske i kraft av seg selv også når ikke åpenbare positive utfall kommer til syne.
3.	Når en karakterstyrke kommer til uttrykk vil det ikke svekke andre mennesker i individets nærhet, men heller inspirere, imponere og/eller motivere dem.
4.	Dersom det er mulig å betegne det motsatte av en potensiell karakterstyrke på en prisverdig måte vil det tale imot at det er snakk om en karakterstyrke.
5.	En karakterstyrke må kunne manifestere seg i en rekke av individets atferd, tanker og følelser. En karakterstyrke vil således ha trekklike egenskaper ved å være generelle over situasjoner og stabile over tid.
6.	En karakterstyrke skiller seg fra og kan ikke bli omformulert til å høre inn under andre karakterstyrker.
7.	En karakterstyrke skal være en del av kulturell arv og fortellertradisjoner.
8.	Dette kriteriet gjelder ikke for alle karakterstyrker, men som et tilleggskriterie ønsket de å være lydhøre for den potensielle eksistensen av ekstraordinære moralske talenter.
9.	I motsatt tilfelle vil det at noen individer viser en total mangel på en karakterstyrke være et argument for at det handler om en karakterstyrke.
10.	Inspirert og i tråd med Eriksons (1963) sin diskusjon om psykososiale stadier hvor dyder er et resultat av en tilfredsstillende løsning på en konflikt, vil storsamfunnet legge til rette for institusjoner og ritualer som kultiverer karakterstyrker og dyder.

Tabell 1. Kriterier for inkludering av karakterstyrker i Peterson og Seligmans (2004) Values in Action (VIA) klassifisering.

Målet var å snu hver stein for å finne kandidater til en klassifisering som beskriver allestedsnærværende positive menneskelige trekk. De satt igjen med en liste med beskrivelser som ble målt opp imot 10 kriterier (se tabell 1.). Kriteriene er hverken nødvendige eller tilstrekkelige, men fungerer mer som kvaliteter ved karakterstyrker som samlet sett prøver å gripe over det som Peterson og Seligman forstår som karakterstyrker. Omlag halvparten av de karakterstyrkene som ble inkludert i klassifikasjonen møtte alle 10 kriteriene, men halvparten gjorde ikke det.

Karakterstyrker og Dyder

Karakterstyrker er fasettnivået av positive trekk ved mennesker. Listen med beskrivelser ble under brainstorming og diskusjon spontant gitt på fasettnivå. Det kan forklares med det som Rosch, Mervis, Gray, Johnson og Boyes-Braem (1976) kalte det naturlige nivået av konseptualisering. De mente at naturlig konseptualisering skjer på det nivået som virker mest hensiktsmessig i menneskets forsøk på å konseptualisere verden. Det naturlige nivået kan eksplifiseres med konsepter som bord og stoler. Disse objektene er underlagt en bredere kategori, møbler. Peterson og Seligman tenkte at kategoriene som karakterstyrkene er underlagt er dydene.

På jakt etter universelt identifiserbare dyder gjennomgikk de litteratur fra en rekke ulike tradisjoner og historiske epoker. Etter å ha samlet dydskataloger fra ulike filosofiske og religiøse tradisjoner og konfirmert forståelsen av tradisjonene med eksperter innenfor de ulike områdene, satt de igjen med en liste med dyder. Til tross for at de ikke fant to identiske lister i to ulike tradisjoner fant de seks brede og anerkjente kategorier av dyder; visdom, mot, humanitet, rettferdighet, måtehold og transendens.

Values in Action, classification of strengths

Peterson og Seligman (2004) sitt arbeid resulterte i Values in Action (VIA) classification of strengths (se tabell 2), en hierarkisk klassifisering av 6 dyder og 24 karakterstyrker. De har ved gjennomgang av en rekke andre klassifikasjoner hentet kandidater til sin liste, men likevel konstruert en ny. Så på den ene siden distingverer VIA seg fra tidligere arbeid, og på den andre siden anerkjenner den sitt slektskap. For eksempel antar Peterson og Seligman at fire av faktorene (minus nevrotisme) i the Big Five (McCrae og

John, 1992) korresponderer med flere karakterstyrker. Noe som har blitt støttet empirisk av (Haslam, Bain og Neal, 2004). Macdonald, Bore og Munro (2008) har funnet at noen av karakterstyrker ikke er relatert til noen Big five faktorer, mens andre karakterstyrker er relatert til flere.

På bakgrunn av sine brede, både på tvers av historie, tradisjon og kultur, teoretiske gjennomgang argumenterer de for at dydene er universelle og at de antagelig er selektert for i evolusjonsprosessen. Karakterstyrker er derimot allestedsnærværende, det skilles mellom det og universalitet (Seligman, Steen, Park og Peterson, 2005), uten at det helt fremkommer hva som er forskjellen. Karakterstyrkene er de psykologiske ingrediensene, prosessene eller mekanismene, som definerer dydene. De er de distinkte veiene for et menneske å uttrykke dyder på. For eksempel vil dyden visdom kunne uttrykkes ved karakterstyrker som kreativitet, nysgjerrighet, kjærlighet for å lære, åpenhet og perspektiv på livet. Disse styrkene er like i den forstand at de alle benytter seg av kunnskap, men samtidig er de distinkte. Disse styrkene er utvetydig anerkjente, men få om noen vil uttrykke alle.

Et menneske har god karakter dersom han eller hun viser en eller to karakterstyrker innen en dyd. Klassifikasjonen har også et tredje konseptuelle nivå og det er situasjonelle temaer. Det er de spesielle vaner som fører til at mennesker manifesterer en gitt karakterstyrke i en gitt situasjon. Et slikt tema kan være empati, inkludering og positivitet. Disse temaene er ment å beskrive hvordan man relaterer seg til andre, men hvis man ser på dem på et mer abstrakt nivå kan disse tre temaene reflektere den samme karakterstyrken; snillhet. På et konseptuelt nivå vil temaene skille seg fra karakterstyrker på flere viktige punkter. For det første vil temaene være lokalisert i spesifikke situasjoner. Selv innen et domene som arbeidsplassen eller familien vil temaene manifestere seg ulikt på tvers av kulturer, kohorts, kjønn og andre sosiale kontraster. Peterson og Seligman (2004) tenker seg at variasjon eksisterer på temanivå, variasjonen er mindre på karakterstyrkenivå og ikke i det hele tatt på dydsnivå.

Dyd	Karakterstyrke
Visdom og kunnskap	Kreativitet/oppfinnsomhet/originalitet Nysgjerrighet/interesse for verden Dømmekraft/Kritisk tenkning/åpenhet Læringslyst Perspektiv (og visdom)
Mot	Tapperhet og mot Initiativ/utholdenhet/iherdighet Oppriktighet/ærlighet/integritet Livsgnist/energi/entusiasme
Kjærlighet	Å kunne gi og motta kjærlighet/omsorg Vennlighet/sjenerøsitet Sosial intelligens
Rettferdighet	Samfunnsansvar/samarbeid/lojalitet Rettferdighet/likeverdighet Lederskap
Måtehold	Tilgivelse/barmhjertighet Beskjedenhet/ydmykhet Forsiktighet/varsomhet/diskresjon Selvkontroll/selvregulering
Transendens	Sans for skjønnhet og perfeksjon Takknemlighet Håp/optimisme/åndelighet/tro Humor/lekenhet Opplevelse av mening/åndelighet/tro

Tabell 2. Values in action classification of strengths (Peterson og Seligman, 2004) oversatt av Bente Wold.

Hvordan måle individuelle forskjeller av karakterstyrker og dyder?

Når klassifikasjonen var utarbeidet ønsket Peterson og Seligman å utarbeide en måte å måle karakterstyrkene og dydene på. Thorndike (1911, 1939, 1940) skrev utførelig om hvordan menneskets karakter skulle kultiveres. I tråd med den behavioristiske vektleggingen av miljøet pekte Thorndike på individets setting som essensielt for utformingen av karakter. Han kvantifiserte et samfunns godhet ved å se på levealder, bruk på lærerlønn per innbygger, kvadratmeter grøntområde per innbygger, tilgang på leger og lærere, antall biler, telefoner og radioer. Slike mål ble tatt som tegn på positive utfall for et samfunn, i motsetning til å kvantifisere kun det negative og tenke seg at lav prevalens av negative ting er det samme som et positivt utfall. Lenge før Positiv psykologi tok form så påpekte Thorndike at livskvalitet er mer enn eliminering av problemer. Til tross for at Thorndike ikke skapte et konkret mål, så

foreslo han at en persons moral og karakter kunne bli målt på en kvantitativ måte, slik som intelligens.

Mennesker kan reflektere over sine egne dyder og snakke om dem til andre. De kan selvfølgelig ta feil, men dyder er ikke den typen enheter som prinsipielt er utenfor bevissthet (Nisbett og Willson, 1977). De betyr at dydige handlinger bør være tilgjengelig for rapportering, for eksempel gjennom spørreskjema. Målinger som baserer seg på spørreskjema har noen iboende fallgruver. Crowne og Marlowe (1964) har påpekt at målingens validitet kan trues av respondentenes ønske om å fremstå som sosialt ønskelig. Peterson og Seligman (2004) påpeker at det later til å være stor velvilje, både hos forskere og klinikere, å stole på det individer rapporterer om sine problemer, om man ser bort ifra rapportering knyttet til rusbruk og spiseforstyrrelser. De spør seg derfor hvorfor det skal være annerledes innen det positive domenet.

Peterson og Seligman (2004) hevder at siden karakterstyrker er sosialt ønskelige per definisjon så blir de ikke påvirket av sosial ønskelighet. Man kan stille spørsmål ved om ikke det gjør det fristende å overrapportere karakterstyrker? Imidlertid fant Macdonald et al. (2008) undersøkte sammenhengen mellom Marlow-Crowne social desirability skårer og de ulike karakterstyrkene og fant en signifikant sammenheng mellom 6 av karakterstyrkene. Noe som tyder på at noen karakterstyrker er mer sosialt ønskelige enn andre.

Values in Action Inventory Scale

For å måle karakterstyrkene ble Values in Action Inventory Scale (VIA-IS) utformet. Det er et spørreskjema hvor respondentene blir bedt om å vurdere hvor godt ulike utsagn, som for eksempel: *Jeg blir blank i øynene når jeg ser andres godhet* eller *Jeg er en målrettet person*, stemmer overens med egen oppfattelse av en selv over en fem punkts likertskala. Spørreskjemaet måler ikke dydene direkte, men måler de ulike karakterstyrkene, som konseptuelt er linket til dydene. VIA-IS er et ipsativt måleinstrument hvor resultatene ikke blir gitt relativt til et normgrunnlag. Resultatene blir gitt ved en liste over hvordan individet skårer på de enkelte karakterstyrkene relativt til de andre karakterstyrkene. De fem karakterstyrkene som blir rangert høyest, har fått navnet signaturstyrker. Seligman (2002) lurer på om det kan være sann at det å bruke sine signaturstyrker på jobb, i kjærlighetslivet og ved lek definerer veien til det psykologiske fullendte livet, men det gjenstår empirisk undersøkelser for å bekrefte en slik hypotese.

En slik vurdering av karakter som VIA-IS gir ved selvrappotering eller strukturert intervju, gir grunnlag for det man kan kalle en full "diagnose" fra et styrkeperspektiv (Peterson og Seligman, 2004). En karakterstyrkediagnose kan tangere en DSM diagnose i forhold til DSM akse V, vurdering av global fungering, til tross for at rammen her vil være hva som fungerer hos individet istedenfor hva som ikke fungerer (Goldman, Skodol og Lave, 1992).

Seligman har gjort VIA-IS tilgjengelig på en nettsiden <http://www.authentic happiness.sas.upenn.edu/Default.aspx> og per 2004 hadde 150 000 voksne vært inne og besvart skjemaet. Reliabilitet og validitet av skjemaet basert på disse dataene er tidligere presentert (Peterson, Park og Seligman, 2005; Peterson og Seligman, 2004). Det er funnet en tilfredstillende reliabilitet over alle skalaene ($\alpha > 0,70$). Test-restes korrelasjon over fire måneder viser en indre konsistens på nesten alle skalar ($r_s \approx 0,70$). Selvnominering av karakterstyrker korrelerer godt med målte karakterstyrker ($r_s > 0,5$). Skåring utført av venner eller familiemedlemmer av respondenten korrelerer moderat med målte karakterstyrker for de fleste av de 24 styrkene ($r_s \approx 0,3$). Marlow-Crowne social desirability skårer korrelerer ikke på signifikant nivå med skala skårene, bortsett fra på ydmykhet ($r = .44$) og spiritualitet ($r = ,30$).

Rangering av karakterstyrker

Park et al. (2004) analyserte de VIA skjemaene som ble besvart på Authentic happiness nettsiden fra September 2002 til Desember 2003, en undersøkelse som omfattet 3907 besvarelser. Respondentene representerte alle de nordamerikanske statene og 55 andre nasjoner. Studien undersøkte hvorvidt rangeringen av de ulike karakterstyrkene skilte seg fra et geografisk sted til et annet. Noen små forskjeller kom til syne, men det mest slående var hvor likt de ulike karakterstyrkene ble rangert i land man lett tenker på som forskjellige, for eksempel Østerrike, Kina og USA. En begrensing ved denne studien er at til tross for at respondentene var fra mange ulike land, behersket de alle engelsk, hadde tilgang på pc og internett i tillegg til at de gikk inn på en nettside for positiv psykologi og besvarte et skjema. Kanskje går de kulturelle forskjellene ikke langs landegrensene, men langs sosiøkonomiske grenser?

For å fortsette på prosessen med å undersøke klassifikasjonen empirisk må materialet som skal tappe karakterstyrkene tilpasses ulikt kulturelt ethos og språk. Noen oversettelser av VIA er allerede gjort. Blandt annet er en papirversjon av VIA oversatt til japansk testet på et japansk utvalg. Undersøkelsen viste en lignende signaturstyrke profil som den som er rapportert fra USA (Shimai et al. 2006). Så empiri begynner å komme, og til nå virker det som om den støtter antagelsen om allestedsnærværende karakterstyrker. Peterson og Seligman (2004) tenker seg at de kan måle for eksempel nysgjerrighet og snillhet i alle verdens hjørner og i alle livets stadier, men det forutsetter at ulike spørsmål blir stilt.

Struktur, fra teori til empiri.

På det ene siden står spørsmål knyttet til hvorvidt karakterstyrker i klassifikasjonssystemet er allestedsnærværende, på den andre siden er spørsmålet hvorvidt dydene er universelle. Da linken mellom karakterstyrkene og dydene kun er konseptuelt er det interessant at da Peterson og Seligman (2004) utførte en eksplorerende faktoranalyse fikk de 5 faktorer med en distribusjon av karakterstyrker som ikke var identisk med den a priori klassifikasjonen. De rapporterer en tentativ inndeling i henhold til de resultatene (se tabell 3). Den tentative inndelingen inkluderer ikke alle karakterstyrkene, men noen videre forklaring til det blir ikke gitt. De tre første faktorene korresponderer med tre av faktorene i The Big Five: planmessighet, åpenhet for nye erfaringer og medmenneskelighet. Den fjerde faktoren korresponderer negativt med nevrotisme. Det er viktig å merke seg at denne korrespondansen kun er på et teoretisk nivå, det vises ikke til analyse av data. MacDonald et al. (2008) har også undersøkt faktorstrukturen av karakterstyrker. De innhentet data ved å hente inn data med en papirutgave av den engelske VIA versjonen. De fant heller ikke Peterson og Seligmans a priori struktur, men heller ikke den samme som Peterson og Seligman fant etter sin faktoranalyse. MacDonald et al. sin studies generaliseringsgrunnlag begrenses imidlertid av at antallet deltagere var lite, kun bestående av 123 besvarelser. Heller ikke Haslam et al. (2004) fant Peterson og Seligmans a priori struktur, selv om de fant seks domener eller faktorer da de empirisk undersøkte strukturen av karakteristikk hentet fra Fem faktor modellen for personlighet, VIA og Schwartz verdi modell.

Faktornavn	Karakterstyrke
Måteholds styrker	Rettferdighet/likeverdighet Beskjedenhet/ydmykhet Tilgivelse/barmhjertighet Forsiktighet/varsomhet/diskresjon
Intellekstuelle styrker	Kreativitet/oppfinnsomhet/originalitet Nysgjerrighet/interesse for verden Læringslyst Sans for skjønnhet og perfeksjon
Interspersonlige styrker	Vennlighet/sjenerøsitet Å kunne gi og motta kjærlighet/omsorg Lederskap Samfunnsansvar/samarbeid/lojalitet Humor/lekenhet
Emosjonelle styrker	Tapperhet og mot Håp/optimisme/åndelighet/tro Selvkontroll/selvregulering Livsgnist/energi/entusiasme
Teologiske styrker	Takknemlighet Sosial intelligens Initiativ/utholdenhet/iherdighet

Tabell 3. Peterson og Seligmans (2004) tentative inndeling av karakterstyrker etter en eksplorerende faktoranalyse.

VIA-IS på norsk

Som et ledd i prosessen det er å utvikle en ny klassifikasjon og et nytt mål for positive trekk har Bente Wold ved Psykologisk Institutt ved Universitet i Bergen oversatt VIA-IS til norsk. Tre uavhengige oversettere oversatte spørreskjemaet før ytterligere en person reoversatte det. Resultatene ble sammenlignet og der det var uoverenstemmelser ble oversettelsene diskutert i fokusgrupper. Deltakerne som var valgt utifra tilgjengelighet ble satt sammen i tre fokusgrupper (n = 7-10) på en slik måte at de ulike gruppene representerte en spredning i forhold til alder, kjønn og sosioøkonomisk status. Resultatet av oversettelsesarbeidet har vi i dette studiet testet ut på et norsk utvalg. Denne studien ønsket å se på faktorstrukturen av karakterstyrkene i et norsk utvalg. Finner vi den samme faktorstrukturen som Peterson og Seligman beskriver? Finner vi den samme som Peterson og Seligman fant når de faktoranalyserte sine data?

Hvilken faktorstruktur gir karakterstyrkene målt ved VIA i et norsk utvalg?

Metode

Prosedyre

Datainnsamlingen til dette prosjektet ble gjennomført av en gruppe på 11 studenter under veiledning av Gunvor Marie Dyrdal høsten 2007. Prosjektet var en del av PSYC4100 på 7. semester av profesjonsstudiet i psykologi ved Universitetet i Oslo. Gruppen ble delt inn i par som tok kontakt med forelesere ved ulike fakultet ved Universitet i Oslo. Alle de forespurte foreleserne ga tillatelse til å bruke et par minutter av forelesningene til å gi en kort introduksjon av studiets formål og en forespørsel til studentene om å besvare et spørreskjemaet. Spørreskjemaene ble delt ut og de som ville besvarte det. Spørreskjemaene ble levert tilbake i pausen etter forelesningen eller dagen etter.

Uvalg

213 besvarte spørreskjemaet. Respondentene hadde en gjennomsnittsalder på 23,5 ed et spenn på mellom 18-65 år og et standardavik på 7,36 år. 28,6 % av de rekrutterte var menn (n = 61) og 71,4 % av deltagerne var kvinner (N = 152). Respondentene representerte et bredt spekter av fagretninger. Halvparten av respondentene var single (n=108) (se tabell 4).

	Antall	Prosent %
Fag		
Forberedende	13	6,1
Psykologi	62	29,1
Teologi	28	13,1
Historie	17	8
Samfunnsvitenskap	38	17,8
Estetiske	9	4,2
Økonomi og administrasjon	9	4,2
Juridiske	8	3,8
Naturvitenskap og tekniske	11	5,2
Annet	18	8,5
Sivilistatus		
Singel	108	50,7
Kjæreste	48	22,5
Samboer	38	17,8
Gift	15	7
Skilt	2	0,9
Missing	2	0,9
Kjønn		
Mann	61	28,6
Kvinne	152	71,4

Tabell 4. Tabellen viser fordeling av forsøkspersoner i henhold til fagområde, sivilstatus og kjønn.

Materiale

Spørreskjemaet som våre deltagere besvarte bestod av informasjon om studien, en samtykkeerklæring, en rekke demografiske spørsmål, 3 spørsmål om personlig tro og meningen med livet, etterfulgt av hoveddelen som bestod av tre ulike skalaer; Satisfaction with life scale (SWLS) (Diener, Emmons, Larsen og Griffin, 1985), VIA-IS og The Big Five Inventory 44-items (BFI-44) (Benet-Martinez og John, 1998).

Satisfaction with life scale (SWLS) er designet for å måle kognitiv vurdering av global tilfredstillelse med eget liv. Skjemaet består av fem påstander som skal vurderes over en 7 punkts likert skala som går fra helt uenig til helt enig. Tidligere forskning har demonstrert et akseptabelt nivå av psykometriske egenskaper (Diener et al. 1985). SWLS består av utsagn som for eksempel; ”På de fleste måter er livet mitt nær idealet mitt” og ”Jeg er tilfreds med livet mitt”.

BFI-44 er en personlighetstest med 44 spørsmål som skal tappe de fem personlighetstrekkene som inngår i fem faktormodellen for personlighet (Benet-Martinez og John, 1998): planmessighet, nevrotisme, ekstroversjon, åpenhet for nye erfaringer og medmenneskelighet. Spørsmålene er formulert som påstander som skal vurderes over en 7 punkts likert skala som går fra passer ikke til passer helt. Eksempler på spørsmål er: ”Er pratsom” og ”Beholder roen i spente situasjoner”.

VIA-IS (Peterson og Seligman, 2004) er en 5 punkts likert skala som består av 240 ledd, hvor respondenten skal oppgi i hvilken grad påstanden stemmer overens med den personen de er (1 = helt ulikt meg, 2 = ulikt meg, 3 = nøytral, 4 = likt meg, 5 = helt likt meg). De 240 leddene er ment å tappe de 24 ulike karakterstyrker, 10 ledd per karakterstyrke. Eksempel spørsmål er: ”Jeg ser alltid lyst på livet” og ”Jeg har alltid et bredt perspektiv på det som skjer”. Spørreskjemaet er oversatt fra engelsk til norsk ved Bente Wold ved Universitetet i Bergen. Fokus i dette studiet vil være faktorstrukturen av VIA og det er derfor kun VIA som vil bli omtalt videre i analysen.

Statistiske analyser

Først ble reliabiliteten i de ulike skalaene som utgjorde karakterstyrkene i VIA-IS estimert ved hjelp av Cronbach's alpha. over alle skalaer for å undersøke VIA-IS reliabilitet. Eksplorerende faktoranalyse ble utført ved hjelp av prinsippal komponent analyser med varimax rotasjon med Kaizers normalisering. Eigenvalue ble satt til > 1 . Alle analysene ble gjort i Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) for Windows, versjon 14.0.

Resultater

Missing values

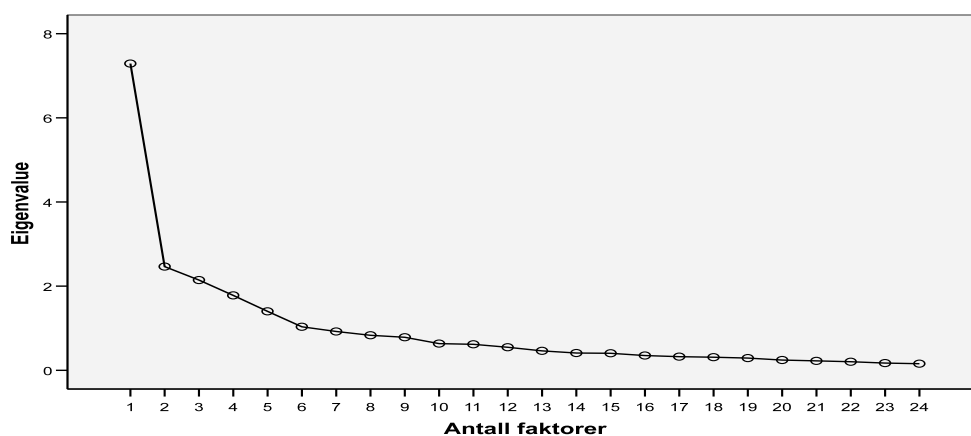
Enkelte skjema var ikke komplett utfyllt. For å imøtekomme problemet med missing values ble det satt et kriterie på at seks av de ti spørsmålene som tappet hver av karakterstyrkene skulle være besvart for at sumskåren skulle bli inkludert i videre analysen. Reliabiliteten til de ulike faktorene ble testet ved generering av Cronbach Alpha koeffisienter. Der det enkelte leddet hadde $\alpha = < ,30$ ble leddet ekskludert fra videre analyse. Det førte til at 54 ledd ble fjernet (se tabell 5). For å ta hensyn til ekskluderingen av ledd ble kriteriet for inkludering av sumskåren på de ulike karakterstyrkene justert.

Faktoranalyse

Eksplorerende prinsippal komponentanalyse av karakterstyrkene trakk ut seks faktorer. Et screeplot (se figur 1.) viser likevel at det kan forsvares å operere med fem faktorer. Da faktor seks ikke ser ut til å forklare betydelig mer av variansen enn de fem foregående faktorene. Seks faktorer ble med videre i analysen. Komponentmatrisen viste av flertallet av karakterstyrkene ladet positivt på faktor 1 samtidig som de ladet positivt og negativt på andre faktorene. En varimax rotasjon med Kaizers normalisering ble utført og komponentmatrisen (se tabell 6.) viste at de fleste karakterstyrkene ladet på flere faktorer. I tillegg viste det seg at karakterstyrker *Forsiktighet/varsomhet/diskresjon* ladet i tillegg negativt på en faktorer. Karakterstyrken *Beskjedenhet/ydmykhet* ladet ikke positivt på noen av de 6 faktorene, kun negativt på faktor 3. *Beskjedenhet/ydmykhet* ble derfor ekskludert fra videre analyse.

Karakterstyrker	Opprinnelige ledd	Etter ekskludering av ledd	Gjenværende ledd	Kriterium
Nysgjerrighet og interesse for omverden	,801	,801	10	6
Læringslyst	,789	,800	9	6
Dømmekraft/kritisk tenkning/åpenhet	,791	,791	10	6
Kreativitet/oppfinnsomhet/originalitet	,848	,848	10	6
Sosial intelligens	,761	,793	9	6
Perspektiv (og visdom)	,720	,754	7	5
Tapperhet og mot	,756	,763	9	6
Initiativ/utholdenhet/iherdighet	,855	,855	10	6
Oppriktighet/ærlighet/integritet	,645	,653	6	4
Vennlighet og sjenerøsitet	,659	,665	7	5
Å kunne gi og motta kjærlighet/omsorg	,771	,774	9	6
Samfunnsansvar/samarbeid/lojalitet	,641	,599	6	3
Rettferdighet/likeverdighet	,710	,777	7	5
Lederskap	,607	,627	5	3
Selvkontroll/selvregulering	,614	,646	4	3
Forsiktighet/varsomhet/diskresjon	,650	,690	5	3
Beskjedenhet og ydmykhet	,805	,814	8	5
Sans for skjønnhet og perfeksjon	,834	,834	10	6
Takknemlighet	,751	,774	8	5
Håp/Optimisme og tro på fremtiden	,907	,910	9	6
Opplevelse av mening/åndelighet/tro	,692	,722	5	5
Tilgivelse og barmhjertighet	,812	,822	8	5
Humor og lekenhet	,797	,807	9	6
Livsgnist/energi/entusiasme	,699	,702	8	5

Tabell 5. Alpha koeffisienter for VIA skalaene før og etter ekskludering av ledd med ($\alpha < 0,3$). Kolonnen med gjenværende ledd viser hvor mange ledd som var igjen å tappe på hver karakterstyrke. Kolonnen med kriterium viser hvor mange av leddene som måtte besvares for at sumskåren ble tatt med i videre analyse.

Figur 1. Sreeplot over karakterstyrkene etter en eksplorerende faktoranalyse.

Der hvor de ulike karakterstyrkene ladet på flere enn en faktor, ble karakterstyrken plassert under den faktoren den ladet høyest. I de tilfeller hvor en karakterstyrke ladet omlag like høyt på flere faktorer ble det også diskutert i gruppen hvor karakterstyrken burde bli klassifisert i henhold til hvilken karakterstyrke det var og hvilke andre karakterstyrker som ladet på de ulike faktorene. Det ble vurdert at karakterstyrkene også på deskriptivt nivå ”hørte hjemme” under den faktoren hvor den ladet høyest. De ulike faktorene ble gitt navn etter hva gruppen i felleskap kom frem til som meningsfylt i forhold til de underordnede karakterstyrkene (se tabell 7).

Karakterstyrker	Faktor 1	Faktor 2	Faktor 3	Faktor 4	Faktor 5	Faktor 6	Communalities
Nysgjerrighet og interesse for omverden	,481	-	,314	,551	-	-	,675
Læringslyst	-	-	-	,682	-	-	,530
Dømmekraft/kritisk tenkning/åpenhet	-	-	-	,308	-	,769	,665
Kreativitet/oppfinnsomhet/originalitet	-	,309	,432	,624	-	-	,629
Sosial intelligens	-	,406	,430	-	-	,484	,618
Perspektiv (og visdom)	-	-	-	-	-	,845	,610
Tapperhet og mot	-	-	,472	,363	,307	-	,597
Initiativ/utholdenhet/iherdighet	-	-	-	-	,828	-	,625
Oppriktighet/ærlighet/integritet	-	,542	-	-	,545	-	,489
Vennlighet og sjenerøsitet	-	,752	-	-	-	-	,522
Å kunne gi og motta kjærlighet/omsorg	,676	-	,352	-	-	-	,593
Samfunnsansvar/samarbeid/lojalitet	,508	,555	-	-	-	-	,517
Rettferdighet/likeverdighet	-	,726	-	,326	-	-	,502
Lederskap	-	,675	-	-	-	-	,530
Selvkontroll/selvregulering	-	-	-	-	,771	-	,414
Forsiktighet/varsomhet/diskresjon	-	-	-,608	-	,309	,458	,569
Beskjedenhet og ydmykhet	-	-	-,800	-	-	-	,486
Sans for skjønnhet og perfeksjon	-	-	-	,765	-	-	,486
Takknemlighet	,764	-	-	-	-	-	,721
Håp/Optimisme og tro på fremtiden	,719	-	-	-	,393	-	,669
Opplevelse av mening/åndelighet/tro	,705	-	-	-	-	-	,391
Tilgivelse og barmhjertighet	,422	,356	-	-	-	-	,332
Humor og lekenhet	-	,453	,472	-	-	-	,435
Livsgnist/energi/entusiasme	,601	-	,467	,366	-	-	,742

Tabell 6. Rotert komponent matrise av skårene på 24 karakterstyrker. Verdier <.3 vises ikke. Ekstraksjons metode: prinsippal komponent analyse. Rotasjons metode: Varimax med Kaizers normalisering, 11 rotasjoner.

Faktornavn	Karakterstyrke
Evne til positiv affekt	Livsgnist/energi/entusiasme ● Tilgivelse/barmhjertighet Δ Opplevelse av mening/åndelighet/tro ∂ Håp/optimisme/åndelighet/tro ∂ Takknemlighet ∂ Å kunne gi og motta kjærlighet/omsorg ■
Relasjonell kompetanse	Lederskap ■ Rettferdighet/likeverdighet ■ Samfunnsansvar/samarbeid/lojalitet ■ Vennlighet/sjenerøsitet ■
Mot	Tapperhet og mot ● Humor/lekenhet ∂
Intellektuell nysgjerrighet	Nysgjerrighet/interesse for verden ○ Læringslyst○ Sans for skjønnhet og perfeksjon ∂ Kreativitet/oppfinnsomhet/originalitet ○
Evne til kontroll og pågangsmot	Initiativ/utholdenhet/iherdighet ● Selvkontroll/selvregulering Δ Oppriktighet/ærlighet/integritet ●
Visdom	Dømmekraft/kritisk tenkning/åpenhet ○ Perspektiv (og visdom)○ Sosial intelligens ■ Forsiktighet/varsomhet/diskresjon Δ

Tabell 7. Tentativ liste over faktorstruktur i denne studiens datamateriale. Karakterstyrkene hører hjemme under følgende dyder i henhold til klassifiseringen (Peterson og Seligman, 2004): ○ = Visdom og Kunnskap ● = Mot. ■ = Kjærlighet. ■ = Rettferdighet. Δ = Måtehold + karakterstyrken Beskjedenhet/ydmykhet som ikke er med i denne listen. ∂ = Transendens

Diskusjon

Denne studien har ønsket å undersøke faktorstrukturen av VIA i et norsk utvalg. For at denne studien skulle kunne gi full støtte til den a priori VIA klassifikasjonen, ville det være nødvendig med en ”ren” komponentmatrise, hvor hver enkelt karakterstyrke kun ladet på ”sin” faktor. Det var imidlertid ikke tilfellet her. De ulike karakterstyrkene ladet på flere faktorer og *Beskjedenhet/ydmykhet* ladet ikke positivt på noen av faktorene. Macdonald et al. (2008) utførte en eksplorerende faktoranalyse av karakterstyrkene som ga fem faktorer, men også i deres analyser ladet *Beskjedenhet/ydmykhet* negativt, men da på tre av faktorene. Mulig det kan tyde på at *Beskjedenhet/ydmykhet* er vanskelig å tappe ved selvrappotering? Eller så er det å være beskjeden og ydmyk ikke en karakterstyrke som er positivt relatert til de andre karakterstyrkene? Den lader imidlertid negativ på den faktoren som karakterstyrken *Tapperhet og mot* og *Humor/lekenhet* lader på. Det stiller spørsmål ved hvorvidt *beskjedenhet/ydmykhet* som karakterstyrke hører hjemme i en klassifikasjon med en struktur som VIA.

Faktorstruktur

Selv ikke ved å gruppere karakterstyrkene under de faktorene hvor de ladet høyest fikk vi en inndeling som var identisk med VIA klassifikasjonen. Ingen av faktorene var identiske med de angitte dydene. Og i noen av faktorene er avstanden mellom empirisk undersøkt faktor og a priori dyd stor. Siden avstanden er så dramatisk i enkelte tilfeller, er det spennende

A priori klassifikasjon	Empirisk tentativ liste	Dette studiets resultat
Mot	Emosjonelle styrker	Mot
Tapperhet og mot	Tapperhet og mot	Tapperhet og mot
Initiativ/utholdenhet/iherdighet		
Oppriktighet/ærlighet/integritet		
Livsgnist/energi/entusiasme	Livsgnist/energi/entusiasme	
	Selvkontroll/selvregulering	
	Håp/optimisme/åndelighet/tro	
	Humor/lekenhet	

Tabell 8. Sammenligning av de faktorene hvor karakterstyrken Tapperhet og mot, i tre klassifikasjoner/lister, fra venstre: Peterson og Seligmans VIA klassifikasjon (2004), En tentativ liste gitt ved eksplorerende faktoranalyse (Peterson og Seligman, 2004) og listen gitt ved denne studiens resultat.

å se hvordan Peterson og Seligmans (2004) egen empirisk baserte tentative liste er sammenlignet med dette studiets resultat. Dersom man ser på de faktorene som inneholder karakterstyrken *Tapperhet og mot* er forskjellene store (se tabell 8). Den eneste like karakterstyrken er *Tapperhet og mot*. Kan det være slik at grupperingen av karakterstyrkene i det norske versus det amerikanske materialet sier noe om kulturelle forskjeller? De karakterstyrkene som ladet på samme faktor som karakterstyrken *Tapperhet og mot* i det norske utvalget er preget av utadvendthet, lekenhet, noe man kanskje kan kalle anti-jantelov? Det finner vi ikke i det amerikanske utvalget. Det står dog ikke presisert hvorvidt utvalget var amerikansk, men datamaterialet er hentet fra besvarelser på nettstedet Authentic Happiness. Et annet studie med utvalg fra besvarelser fra den nettsiden viser høy representasjon av amerikanere (Park, Peterson og Seligman, 2006). De karakterstyrkene som lader på samme faktor som *Tapperhet og mot* i dette utvalget handler mer om indre egenskaper som tro på fremtiden, ha kontroll over en selv og være entusiastisk. Intuitivt fører det tankene til en mulighet for at kulturelle forskjeller har blitt fanget opp på faktorstrukturnivå, datamaterialet er imidlertid for lite til å kunne si noe om det. Spørsmålet som gjenstår er hvorvidt ulikheten i faktoren som inneholder karakterstyrken *Tapperhet og mot* gjenspeiler kulturelle forskjeller eller hvorvidt det er et resultat av et lite antall besvarelser eller lav validitet i måleinstrumentet, eller en kombinasjon?

”Å kunne gi og motta kjærlighet” og ”Kreativitet, oppfinnsomhet og originalitet”

Dersom man ser på forskjellene på de faktorene i den a priori klassifikasjonen, den tentative empirisk baserte listen til Peterson og Seligman og denne studiens liste som inneholder karakterstyrken *Å kunne gi og motta kjærlighet* (se tabell 9) så er forskjellene også her veldig store. Ingen av de andre karakterstyrkene stemmer overens på tvers av de tre inndelingene. Det kan peke på at VIA klassifikasjonen ikke holder helt vann i møte med virkeligheten.

Dersom man ser på forskjellene mellom listene over faktorer som inneholder karakterstyrken *Kreativitet/oppfinnsomhet/originalitet* (se tabell 10) så stemmer de overens ganske godt. De to listene som baserer seg på empiri er identiske med hverandre, men har også tre av fire karakterstyrker overens med den a priori klassifikasjonen. Det kan peke på at VIA klassifikasjonen er på bølgelengde med virkeligheten, og kun potensielt trenger noe justering.

A priori klassifikasjon	Empirisk tentativ liste	Dette studiets resultat
Kjærlighet	Interpersonlige styrker	Evne til positiv affekt
Gi og motta kjærlighet	Gi og motta kjærlighet	Gi og motta kjærlighet
Vennlighet/sjenerøsitet	Vennlighet/sjenerøsitet	
Sosial Intelligens	Lederskap	
	Samfunnsansvar/samarbeid/lojalitet	
	Humor/lekenhet	
		Livsgnist/energi/entusiasme
		Tilgivelse/barmhjertighet
		Opplevelse av mening/åndelighet
		Takknemlighet

Tabell 9. Sammenligning av de faktorene hvor karakterstyrken *Evne til å gi og motta kjærlighet* er plassert, i tre klassifikasjoner/lister, fra venstre: Peterson og Seligmans VIA klassifikasjon (2004), En tentativ liste gitt ved eksplorerende faktoranalyse (Peterson og Seligman, 2004) og listen gitt ved denne studiens resultat.

A priori klassifikasjon	Empirisk tentativ liste	Dette studiets resultat
Visdom og kunnskap	Intellektuelle styrker	Intellektuell nysgjerrighet
Kreativitet/oppfinnsomhet/originalitet	Kreativitet...	Kreativitet...
Nysgjerrighet/interesse for verden	Nysgjerrighet/interesse...	Nysgjerrighet/interesse...
Læringslyst	Læringslyst	Læringslyst
Perspektiv (og visdom)		
Dømmekraft/kritisk tenkning/åpenhet	Sans for skjønnhet og perfeksjon	Sans for skjønnhet og perfeksjon

Tabell 10. Sammenligning av de faktorene hvor karakterstyrken *Kreativitet/oppfinnsomhet/originalitet* er plassert, i tre klassifikasjoner/lister, fra venstre: Peterson og Seligmans VIA klassifikasjon (2004), En tentativ liste gitt ved eksplorerende faktoranalyse (Peterson og Seligman, 2004) og listen gitt ved denne studiens resultat.

Kulturell variasjon

Det er interessant at Peterson og Seligman (2004) selv har utført en eksplorerende faktoranalyse som ikke ga evidens for den a priori klassifikasjonen. Denne studiens funn er imidlertid heller ikke identisk med resultatet fra denne analysen. I tillegg utførte Macdonald et al. (2008) en eksplorerende faktoranalyse som heller ikke ga støtte til det a priori konseptualiserte forholdet mellom karakterstyrker og dyder. Haslam et al. (2004) undersøkte

empirisk den implisitte strukturen av ulike positive karakteristikker hentet fra VIA, Fem faktormodellen og Schwartz verdimodell. De seks faktorene de finner i sitt utvalg viser også at karakterstyrkene ikke deles inn i faktorer på den måten man ville forvente fra VIA. Denne norske studiens tentative liste over karakterstyrkeinnndeling viser seg heller ikke å være identisk med hverken Macdonald et al. eller Haslam et al. sine funn.

Peterson og Seligman (2004) postulerer en hierarkisk klassifikasjon, hvor den kulturelle variasjonen synker oppover i hierarkiet. Hierarkiet består av tre konseptuelle nivåer: dyder, karakterstyrker og situasjonelle temaer. Hvor variasjonen er tenkt å eksistere på situasjonelt temanivå, være mindre på karakterstyrkenivå og ikke i det hele tatt på dydsnivå. Park et al. (2006) har funnet en sammenlignbar rangering av karakterstyrker i 55 nasjoner, 50 amerikanske stater målt ved engelsk versjon av VIA. Tilsvarende rangering er funnet i Japan, målt ved oversatt VIA (Shimai et al., 2006). Kanskje er det dydene i større grad enn karakterstyrkene som influeres av kulturelle forskjeller? Med det mener jeg at det er hvilke karakterstyrker som utgjør en dyd som er forskjellig.

Dersom klassifikasjonen skulle modereres etter møte med empiri, hvordan skulle endringene se ut? Det er det ikke tilstrekkelig data i dette studiet for å peke på hvordan det skulle sett ut, ens om det er nødvendig. Likevel, på den ene siden kan man stille spørsmål ved hvorvidt antagelsen om at kulturelle variasjon følger det konseptuelle hierarkiet stemmer. Denne studien sett i sammenheng med Macdonald et al. (2008) sin studie og Peterson og Seligman (2004) egen faktoranalyse av data peker på at det kanskje er dydene som er objekter for kulturell variasjon. Er hierarkiet da snudd på hodet?

Peterson og Seligman (2004) hevder altså at det er i de situasjonelle temaene at en vil finne det største kulturelle variasjonen. Slik jeg forstår det vil det være på dette konseptuelle nivået at spørsmålene i VIA befinner seg. Spørsmålene prøver å fange de situasjonelle temaene hvor karakterstyrkene utspiller seg, gjennom konkret adferd. Den konkrete atferden som uttrykker en spesifikk karakterstyrke vil være forskjellig fra kultur til kultur. Det er vanskelig å vite når et spørsmål angående en konkret atferd går fra å tappe en karakterstyrke til en annen, da man teoretisk kan tenke seg kulturelle forskjeller i subgrupper innen et utvalg. Hvordan kan man være sikker på at de ulike faktorstrukturene som har kommet frem ikke er på grunn av ikke tilstrekkelig skreddersydde spørsmål?

Styrker og Begrensninger

I den prosessen det er å utvikle en klassifikasjon, vil den kanskje bli endret når mer empiri i forhold til struktur kommer på bordet. Til nå har brorparten av forskningen som har benyttet seg av VIA-IS, så vidt jeg har kunnet observere, konsentrert seg om forholdet mellom karakterstyrker og BFI (West, 2007; Haslam et al 2004.), mellom karakterstyrker og tilfredshet (West, 2007; Park, Peterson og Seligman, 2004), karakterstyrkers hertiabilitet (Steger, Hicks, Kashdan, Krueger og Bouchard, 2007) og hvordan karakterstyrker rangeres i ulike populasjoner (Park et al. 2006; Linley et al. 2007; Shimai, 2006), mens få studier har undersøkt faktorstrukturen. Denne studien tar derfor tatt opp et aspekt ved klassifikasjonen som til nå ikke har rukket å få mye oppmerksomhet. I utviklingsprosessen er dette fokuset viktig å undersøke empirisk.

Utvalget i dette studiet av den norske VIA var lite ($n = 213$), antall opprinnelige ledd i skjemaet overstiger antall besvarelser, og det begrenser konklusjonene som kan trekkes. Rekrutteringsmetoden som ble brukt i dette studiet kan ha ført til en systematisk forskjell mellom de som valgte å svare på spørreskjemaet og de som valgte å la være. Spørreskjemaet var også relativt omfattende, noe som ble opplyst under rekrutteringen, det kan ytterligere forsterke en slik effekt.

Karakterstyrken *Beskjedenhet/ydmykhet* ladet ikke positivt på noen av faktorene som ble trukket ut. Det kan være et resultat av at utvalget bestod av studenter. Unge mennesker som mulig er i tidlig etableringsfase, både privat og profesjonelt. I en slik fase av livet kan man tenke seg at beskjedenhet og ydmykhet er noe man bestreber seg etter å uttrykke mindre heller enn mer?

Dersom det er slik at man kan måle snillhet over hele verden, men man må bare stille forskjellige spørsmål, så medfører det et svært krevende oversettelsesarbeid. Kanskje enda mer krevende der den kulturelle variasjonen er mer implisitt og vanskeligere å få øye på. Oversettelsen har ikke blitt testet tidligere og er derfor ikke tilstrekkelig validert. Det kan derfor ikke utelukkes at VIA-IS på norsk i nåværende form kan ha svakheter. 54 ledd ble på grunn av lav item total korrelasjon fjernet.

Spørreskjemaet var i tillegg langt og man kan tenke seg at besvarelsenes nøyaktighet sank når det nærmet seg slutten. Endel skjemaer ble ikke komplett utfylt. Til tross for at det ble satt kriterie for hvor mange spørsmål per karakterstyrke som måtte være besvart for at sumskåren ble inkludert i videre analyse, kan det ikke korrigere de potensielt ukorrekt utfylte besvarelsene. Kanskje er det sånn at mens noen av de som blir slitne mot slutten av et langt skjema ikke gidder å fullføre, er det andre som slurver i besvarelsen?

Konklusjon

Denne er den første studien som empirisk undersøker faktorstrukturen av VIA på et norsk utvalg, med en norsk oversettelse. Derfor er det vanskelig å si hvorvidt faktorstruktur som her er gitt er farget av oversettelsen. Større empirisk grunnlag må til for å kunne validere måleinstrumentet tilstrekkelig. Denne studien er alt for begrenset til å trekke noen konklusjoner. Det er imidlertid grunn til å merke seg resultatene da de ikke skiller seg fra de andre studiene som empirisk har undersøkt faktorstrukturen til VIA, i kraft av å ikke stemme overens med den a priori klassifikasjonen.

En videreføring av datainnsamling i et norsk utvalg vil kunne bidra til å si noe om hvorvidt Peterson og Seligman (2004) sin hypotese om karakterstyrker og dyder som allestedsnærværende størrelser. I denne sammenhengen kan faktorstrukturen av et større datamateriale kunne si noe om den konseptuelle linken mellom dem. Det ville være interessant å se på faktorstrukturen i ulike kulturelle subgrupper for å undersøke hvor fintfølede faktorstrukturen er for kulturell variasjon.

Det er viktig å finne et felles språk for å snakke om og forske på positive trekk ved mennesket. Det som er menneskets styrke, det som gjør at hun eller han har det godt, det som gjør at hun eller han føler seg tilfreds i sitt eget liv. Det er først mulig å få en voksende koherent kunnskapsbase dersom variablene og språket som benyttes er felles, og teori og empiri er overensstemmende. Dette studiet peker på noen punkter som det kan være gunstig å ha med seg videre i dette arbeidet. Heller enn å trekke noen konklusjoner fra dette studiet, dukker flere spørsmål opp.

Referanser

- Allport, G. W. (1958). *Becoming: Basic considerations for psychology of personality*. Oxford, England: Verlag.
- Bohart, A. C. & Greening, T. (2001). Humanistic Psychology and Positive Psychology. *American Psychologist*, 1, 81-82.
- Benet-Martinez, V. & John, O. P. (1998). Los Cinco Grandes' across multitrait-multimethod analyses of the Big Five in Spanish and English. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 729-750.
- Csikszetmihalyi, M. (1978). Intrinsic rewards and emergent motivation. In M. P. Lepper & D. Greene (Ed.), *The hidden costs of reward* (pp.205-216). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Csikszentmihalyi, M. (1990). *Flow: The Psychology of optimal experience*. New York: Harper & Row.
- Crowne, D. P. & Marlowe, D. (1964). *The approval motive: Studies in evaluative dependence*. New York: Wiley.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. & Griffin, S. (1985). The Satisfaction with Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-75.
- Gable, S. L. & Haidt, J. (2005). What (and why) is Positive Psychology? *Review of General Psychology*, 9, 103-110.
- Goldman, H. H., Skodol, A. E. & Lave, T. R. (1992). Revising Axis V for DSM-IV: A review of measure of social functioning. *American Journal of Psychiatry*, 149, 1148-1156.
- Haslam, N., Bain, P. & Neal, D. (2004). The implicit structure of positive characteristics. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30, 529-541.
- James, W. (1902). *The varieties of religious experience: A study in human nature*. New York: Longman, Green.
- Jung, C. (1933). *Modern man in search of a soul*. New York: Hachette.
- Kelley, T.M. (2001). The need for a principle-based Positive Psychology. *The American psychological association*, 1, 88-89.
- Linley, P. A., Maltby, J., Wood, A.M., Joseph, S., Harrington, S., Peterson, C., Park, N. & Seligman, M. E. P. (2007). Character strengths in the United Kingdom: The VIA Inventory of Strengths. *Personality and Individual Differences*, 43, 341-351.
- Macdonald, C., Bore, M. & Munro, D. (2008). Values in action scale and the Big 5: An empirical indication of structure. *Journal of Research in Personality* (in press).

- Maslow, A. H. (1954). *Motivation and personality*. New York: Harper.
- McCrae, R. R. & John, O. P. (1992). An introduction to the five-factor model and its applications. *Journal of Personality*, 60, 175-215.
- Myers, D. G. (2008). Religion and human flourishing. M. Eid, R. J. Larsen (Ed.), *The Science of subjective well-being*. (pp. 323-343). New York, US: Guilford Press.
- Myers, D. G., & Diener, E. (1995). Who is happy? *Psychological Science*, 6, 10-19.
- Nisbett, R. E., & Wilson, T. D. (1977). Telling more than we can know: Verbal reports on mental processes. *Psychological Review*, 84, 231-259.
- Park, N., Peterson, C. & Seligman, M. P. 2006. Character strengths in fifty-four nations and the fifty US states. *The Journal of Positive Psychology*. 1, 118-129.
- Park, N., Peterson, C. & Seligman, M. P. 2004. Strengths of character and well-being. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 23, 603-619.
- Peterson, C. & Seligman, M P. (2004). *Character strengths and virtues: A handbook and classification*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Peterson, C., Park, N. & Seligman, M. E. P. (2005). Assessment of character strenghts. In G. P. Koocher, J. C. Norcross, & S. S. Hill. (Ed.), *Psychologists' desk references* (2nd ed., pp. 93-98). New York: Oxford University Press.
- Rosch, E., Mervis, C.B., Gray, W., Johnson, D. & Boyes-Braem, P. (1976). Basic objects in natural categories. *Cognitive Psychology*, 8, 382-439.
- Seligman, M. E. P. & Csikszentmihaly, M. (2000). Positive Psychology: An introduction. *American Psychologist*, 55, 5-14.
- Seligman, M. E. P., Steen, T., Park, N. & Peterson, C. (2005). Positive psychology progress: Empirical validation of interventions. *American Psychologist*, 60, 410-421.
- Shimai, S., Otake, K., Park, N., Peterson, C. & Seligman, M. E. P. (2006). Convergence of character strengths in American and Japanese young adults. *Journal of Happiness Studies*, 7, 311-322.
- Steger, M. F., Hicks, B. M., Kashdan, T. B. Krueger, R. F. & Bouchard ,T. J. Jr. (2007). Genetic and enviromental influences on the positive traits of the values in action classification, and biometric covariance with normal personality. *Journal of research in Personality*, 41, 532-539.
- Terman, L. M. (1939). The gifted student and his academic environment. *School and Society*, 49, 65-73.

- Terman, L. M., Bottenwieser, P., Fergusen, L. W., Johnson, W.B. & Wilson, D. P. (1938). *Psychological factors in marital happiness*. New York: McGraw-Hill.
- Thorndike, E. L. (1911). *Animal intelligence: Experimental studies*. New York: Macmillan.
- Thorndike, E. L. (1939). *Your City*. New York: Harcourt, Brace.
- Thorndike, E. L. (1940). *Human nature and social order*. New York: Macmillan.
- West, N.M. (2007). The relationship among personality traits, character strengths, and life satisfaction in college students. *The Science and Engineering*, 67 (10B), 6107.
- Wispè, L. (1987). History of the concept of empathy. In N. Eisenberg & J. Strayer (Ed.), *Empathy and development* (pp. 17-37). New York: Cambridge University Press.